HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

הכל שוחטין פרק ראשון חולין

ואי ס"ד לא קבלה. רבי זירא מרבי יעקב דר"ג לגמרי אסר מאי קשיא ליה: **לישני ליה.** לנפשיה כי אסר ר"ג כשאין ישראל עומד על גביו דלית ליה לפני עור לא תתן מכשול[ט] וכי אכל רבי יוחנן כשישראל עומד על גביו: **ושמא סכין בלועך.** פסוק הוא בספר משלי: **אם בעל נפש אתה.** אם אדם כשר אתה כדאמר בפסחים (דף מ.) בעל נפש לא יגאות אדם כשר: **בלועך.** בלחייך. כלומר התחזק על יצרך ולא תעשה זאת: [יא]**מלאו להן.** אותם היושבים בהר גריזים ועשו מומריס[יב] לעבודת כוכבים. ואע"ג דרוב כותים לאו מהר גריזים היו רבי מאיר לטעמיה דחייש למיעוטא ביבמות (דף פא.): קטן וקטנה לא חולצין ולא מיבמין דברי ר"מ אמרו לו לר"מ יפה אמרת לא חולצין אינם כתיב בפרשה[יג] מפני מה לא מיבמין אמר להן קטן שמא ימצא סרים קטנה שמא תמצא לילונית ונמצאו פוגעים בערוה ולא אמר רוב קטנים אינם סריסים: **אם מושל.** גדול בתורה: **אם יודע ברבו.** שאם ישאלנו ישיב לו [יד]טעם: **בין.** שאל: **ואם לאו תבין את אשר לפניך.** מעצמך ואל תשאל ותביישנו. ושמת סכין בלועך בתריה דהאי קרא כתיב כלומר התחזק עצמך ועצור פיך מלשאול: **אם בעל נפש אתה.** ומתאוה לשאול ולעמוד על העיקר מאי תקנתיה פרוש הימנו: **מהפס גזרו.** ר"מ על היין ורבן גמליאל אחריו על השמיעה: **וקבלו מייניהו.** לא שאלו גדולים [טו]הימנו אלא שבדורו של ר"מ לא רצו לקבל עליהם לפרוש מן הכותיים לפי שהיו רגילים בהם ובדורו של רבי אמי היה אפשר להם לפרוש: **לבטל רשות.** אם דר כותי במבוי צריך לשכור את רשותו ואפילו [טז]נתן להם במתנה אינה מבוטלת עד שישכור והיינו כעובד[יז] כוכבים. וישראל שאכל ולא נתן בערוב עם בני המבוי והוא דר עמהם ואוסר עליהם מבטל להם רשותו ועובד כוכבים עד שישכור ישראל הימנו וטעמא מפרש בהדר את העובד כוכבי׳ (עירובין סט:): **משמר שבתו בשוק.** בפרסיא אעפ"י שהוא מומר[יח] לחללו בגנעה הרי הוא כישראל ואם לא ערב עם שכניו בחצר או במבוי נותן להם רשותו ויש: **לזכות.** בקנין חליפין: **לפונדקא דיאי.** שם העיר ועמי הארץ היו ושאודין על הדמאי. ומשום דאייתין לעילא[יט] בהמתן של לדיקים כו' נקטי[כ] ואתי להכי שמעתא דמייתי נמי בכי האי גוונא: **מלומקות.** גלויות הרבה לשון מלטמק ויפה לו דשבת (דף לז:): **ביין.** ואתא"כ ערבוס וטרפוס ביין ואיכא ביין משום דמאי והכא משום דליתיה בעיניה וע"י תערובת אייתי לקמייהו לא חשו מילתא: **אפשר.** אי איתא דגזרו חכמים על תערובת דמאי מסתייע מילתא דיגרום עון שלא יאכל עליו ויאכל הגזרה ויאכל בשוגג: **דק ואשבח.** דלא גזרו: **נפח לתוך המוריים.** דסופו לאוכלו ביין זה על ידי תערובת דמוריים וכן לתת לתוך אלונתית פוישו"ן שנותן מים ויין ושמן אפרסמון כדאמרינן במסכת עבודה זרה (דף ג.): **טחינן.** מאכל של גריסין[כא] ותבלין מעורבין בו וכן רסיסין מעבשים אע"פ שסוף כל אלו לערב הואיל ובאין לידו של חבר אסור מפני הארץ בעינייהו שלא בתערובת חייב להפרישם [כב]דמאי אם ספק הוא כגון שלקחו מהארץ ואין צריך לומר משום ודאי אם לא מכר לו המוכר לא הפרשתי מהם: **והם עלמם.** הלוקח מעם הארץ את האוכלין עצמן אין צריך להפרישם דמאי הואיל ובתערובת בא לידו: **נשכנתו.** משם עם הארץ: **עשה לי משליכי.** השאור **וקדרה נשאל.** ונתן לה התבלין אינו חושש שמא החליפה ונתנה משלה שאין מתוקן לפי שאין חשודין על הגזל: **עשה לי משליכי.** השאור **והתבלין: חושש.** וצריך להפרישם עליהם דמאי ואע"ג דתערובת הוא: **כיון דאמר לה עשי לי משליכי.** הוי כמו שלקחן הימנה קודם תערובתן ואח"כ נרפן דהא ע"פ עשתה ועשתה שלוחו: **וטעמא לא בטיל.** לפי שהוא מתקן הכל והוא עיקר ואפילו לקח קדרה מבושלת מעם הארץ שלא נעשה שלוחו כשעירבן אסור אבל יין במוריים ויין בציגים אינו עיקר: **ולחלופי לא חיישינן.** דקתני אם נתן לה הכל אין חוששין שמא החליפה: **הנותן לחמותו.** עיסתו לאפות: **מפני שחשודה מחלפת המתקלקל.** אם יתקלקל הלחם מחליפתו הלכך מעשר את שהוא נותן לה דאי מיחלפת ליה שלא יהא חבר זה נותן לפניה מכשול: **ואם שהוא נוטל הימנה.** שמא החליפה אלמא מיחלפת: **כשם דקתני טעמא.** דלעובדה היא מתכוונת אבל על הגזל כגון לאדם נכרי שאין דעתה להחליף להטיב לו אף להרע אינה חשודה: ולעלמא

אשכחיה ההוא סבא. י"מ דכל מקום שהוא מזכיר ההוא סבא הוא אליהו ואי אפשר לומר כן בפרק במה מדליקין (שבת דף לד.) בעובדא דרבי שמעון בן יוחאי: **בראש** הר גריזים. במדרש יש שהיא עבודת כוכבים שהטמין יעקב מתחת האלה בהר בשכם (בראשית לה): **אם בעל נפש אתה פרוש הימנו.** דבסיפא דקרא כתיב ואל תתאו למטעמותיו: **אינו** חושש לשאור ותבלין שבה לא משום מעשר ולא משום שביעית. משמע דתבלין חייבין במעשר ותימה דבפרק בא סימן (נדה כ.) תנן כל שחייב במעשר מטמא טומאת אוכלים ובהעור והרוטב (לקמן דף קיז:) תנן והקיפה מלטרפין לטמא טומאת אוכלין וקאמר בגמרא [כג]מאי קיפה תבלין אלמא תבלין אין להם טומאת אוכלין אלא על ידי לירוף אע"ג דחייב במעשר ויש לומר דמשום מעשר דקאמר הכא לא קאי אתבלין אלא אשאור ושביעית קאי אף אתבלין דהא במאכל בהמה נמי נהגה שביעית[כד]: התם

ואי סלקא דעתיך לא קבלה מיניה לישני ליה כאן כשישראל עומד על גביו כאן כשאין ישראל עומד על גביו אלא לאו ש"מ קבלה מיניה ש"מ ומ"ט גזרו בהו רבנן [כה]כי הא דר"ש בן אלעזר שדריה ר"מ לאתויי חמרא מבי כותאי אשכחיה ההוא סבא א"ל [כו]ושמת סכין בלועך אם בעל נפש אתה הלך ר"ש בן אלעזר וספר דברים לפני ר"מ וגזר עליהן מאי טעמא אמר רב נחמן בר יצחק דמות יונה מצאו להן בראש הר גריזים שהיו עובדין אותה [כז]ור"מ לטעמיה דחייש למיעוטא וגזר רובא אטו מיעוטא ורבן גמליאל ובית דינו נמי כר"מ סבירא להו [כח]פשטיה דקרא במאי כתיב בתלמיד היושב לפני רבו דתני רבי חייא [2]כי תשב ללחום את מושל בין תבין את אשר לפניך ושמת סכין בלועך אם בעל נפש אתה אם יודע תלמיד ברבו שיודע להחזיר לו טעם בין ואם לאו תבין את אשר לפניך ושמת סכין בלועך אם בעל נפש אתה פרוש הימנו רבי יצחק בן יוסף שדריה רבי אבהו לאתויי חמרא מבי כותאי אשכחיה ההוא סבא א"ל לית כאן שומרי תורה הלך רבי יצחק וספר דברים לפני רבי אבהו והלך רבי אבהו וספר דברים לפני רבי אמי ורבי אסי [א]ולא זזו משם עד שעשאום עובדי כוכבים גמורין למאי אי לשחיטה ויין נסך מהתם גזרו בהו רבנן אינהו גזור ולא קבלו מינייהו אתו רבי אמי ורבי אסי גזרו וקבלו מינייהו מאי עובדי כוכבים גמורין אמר ר"נ בר יצחק [ב]לבטל רשות ולית רשות [ג]וכדתניא [ד]ישראל מומר[ז] משמר שבתו בשוק [ח]מבטל רשות ונותן רשות ושאינו משמר שבתו בשוק אינו מבטל רשות ונותן רשות מפני שאמרו [ד]ישראל נותן רשות ומבטל רשות [ה]ובעובד כוכבים עד שישכור כיצד אמר לו רשותי קנויה לך רשותי מבוטלת לך קנה [ו]ואינו צריך לזכות רבי זירא ורב אסי איקלעו לפונדקא דיאי אייתו לקמייהו ביצים המצומקות ביין רבי זירא לא אכל ורב אסי אכל א"ל רבי זירא לרב אסי ולא חייש מר לתערובת דמאי א"ל [ט]לאו אדעתאי א"ר זירא אפשר גזרו על התערובת דמאי ומסתייעא מילתא דרב אסי למיכל איסורא [י]השתא בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידן צדיקים עצמן לא כל שכן נפק רבי זירא דק ואשכח [יא]דתנן [יב]הלוקח יין לתת לתוך המוריים או לתוך האלונתית כרשיני לעשות מהן טחינין עדשים לעשות מהן רסיסין חייב משום דמאי ואין צריך לומר משום ודאי והן עצמן מותרין מפני שהן תערובת ולא גזרו על תערובת דמאי והתניא [יג]הנותן לשכנתו עיסה לאפות וקדירה לבשל [יד] אינו חושש לשאור ותבלין שבה [טו]לא משום שביעית ולא משום [יז]מעשר [יח] ואם אמר לה עשי לי משליכי חושש לשאור ותבלין שבה משום שביעית ומשום מעשר שאני התם [יט]דכיון דקאמר לה עשי לי משליכי כמאן דעריב בידים דמי רפרם אמר שאני שאור [כ]ותבלין דלטעמא עביד [כא]וטעמא לא בטיל [כב]ולחלופי לא חיישינן והתנן [כג]הנותן לחמותו מעשר את שהוא נותן לה ואת שהוא נוטל ממנה מפני שחשודה מחלפת המתקלקל התם [כד]כדתניא טעמא א"ר יהודה [כה]רוצה היא בתקנת בתה ובושה מחתנה ולעלמא

מניה ותבלין פניו: ושמת סכין בלועך אם בעל נפש אתה. דדעתך ללמוד פרוש ממנו לד' אחר: אי לשחיטה ויין נסך מהתם גזרו בהו. כלומר רבן גמליאל ור' מאיר גזרו עליהן: משמר שבתו בשוק. כלומר בפני בני אדם משמר שבת. בצנעא לא משמר כיון דבפני בני אדם משמר שבת מבטל רשות אם שכח ולא עירב עם בני חצר מע"ש אוסר עליהן עד שיבטל להן רשותו

בשבת דדינו לענין ביטול רשות כישראל אבל אם עובד כוכבים דר עמהם בחצר ושכחו ולא שכרו מע"ש אסור בשבת שאין יכולין לשכור מן העובד כוכבים בשבת ובני חצר אין יכולין לבטל בחצרו עד שישכרו מן העובד כוכבים: ואין צריך לזכות. בקנין: לפונדקא דיאי. כלומר עמי הארץ היו והיין ספק מעושר ספק אינו מעושר: ביצים מצומקות. של עמי הארץ: ורפרם אמר משום טעמא דעבידי לטעמא וטעמא לא בטיל ומשום הכי לא היה אסור בשאור כו': ומשום חילוף לא חיישינן. ולא והתנן מעשר את שנותן לה ואת שהוא נוטל הימנה כלומר את שהוא נותן לה מעשר וכן כשהוא נוטל הימנה מפני שחשודה מחלפת המתקלקל כלומר אם מתקלקל הלחם כלומר שנשרף בתנור היא נוטלת המקולקל ונותנת לו יפה: התם משום טעמא דקתני: דאמ"ר יהודה כו'

מסורת הש"ס

א) [לקמן יח: פו. יבמות סא: קיט. גיטין ב: ע"ז לד: מ: בכורות יט: מב: נדה לא: מא.], ב) [לקמן קלג. עירובין כג. כתובות קיז: קדושין פ: ערכין ח:], ג) עירובין סט: ע"ז סד:, ד) [בס"מ: משומד], ה) [ברכות כו. ושם נסמן], ו) [לעיל ה: ושם נסמן], ז) [ל"ל דתניא], ח) תוספתא פ"א דדמאי ה"י"ח, ט) [עיין תוס' בכורות ל. ד"ה מעשרות], י) [ביצה לח:], כ) דמאי פ"ג מ"ו גיטין סא: כל הסוגיא, ל) [ל"ל כדקתני], מ) [דמאי פ"ג מ"ו], נ) [ויקרא יט], ס) בס"מ: משומדים, ע) [דברים כה], פ) בס"מ: בעובד, צ) בס"מ: משומד, ק) [דף ה:], ר) בס"מ: כריסין, ש) שם דף קכ., ת) [וע"ע תוס' יומא פא: ד"ה שהפלפלין ותוס' נדה נ. ד"ה כלן],

מוסף רש"י

ולית לי רשות. שאינו יכול ליתן רשותו לישראל אלא אם כן שכר ממנו מערב שבת (ע"ז סד:). **משמר שבתו בשוק.** בפרכסיא ואע"פ שהוא מומר לחלל שבת בגנעה (שם וערובין סט:). **ונותן רשות.** אם היה פתח ביתו פתוח לחצר שישראל דרין בה ושכח ולא עירב עמהן, מבטל להם את רשותו של חצר ואם לא ביטל אסור להוציא מבחוץ לחצר דהוה להו מוציאין מרשות המיוחדת לכל אחד לרשות שיש לזה חלק בה, וחכמים גזרו שלא להוציא מרשותו לרשות חבירו (ע"ז שם). **כיצד.** ישראל שקי דאין (ערובין שם) ישראל הנותן רשות לומר רשותי קנויה לך חה טוטלה ממנו ומוציא לחצר (ע"ז שם). **רשותי קנויה לך.** לו רשותי מבוטלת לך (ערובין שם). **קנה.** הבטל בחמירה בעלמא בלא מתן מעות, **ואינו צריך לזכות.** ע"י קנין (ע"ז שם). **לאו אדעתאי.** לא נתתי לבי (ברכות כו:) **שוגג הייתי** (מנחות לה:) לא הייתי זכור, ורבותי פירשו לא בכונה לי (שבת צה. וצ"ב אם שייך גם כאן). **בהמתן של צדיקים.** תמוהו דלי' פתם כן יפיר לקמן, אין הקב"ה מביא תקלה על ידן. שמאכל הבהמה דבר האסור לה (לעיל ה:). **הנותן לחמותו.** עיסה לאפות לו והוא חבר והיא אמה עם הארץ והטבילה לכך (גיטין טא:). **שחשודה מחלפת המתקלקל.** ונותנת לו היפה אלה, הלכך מעשר את שהוא נותן לה, שאם תחליפנו ממליפנו ממנה תחליפה שאינו מעשר, ואת שהוא נוטל הימנה, שאם החליפתו ממנה אוכל שאינו מעושר (שם). **רוצה היא כו'.** ולא לרעה היא ממלכת (שם).

שיטה מקובצת

א) מבטל רשות ונותן רשות וכו' נ"ב בקצת ס"י לא גרס' ונותן רשות: **ב)** אינו חושש לשאור ותבלין וכו'. נ"ב עי' תוס' כתובות דף כד ע"א: **ג)** ואם אמר לה עשי לי וכו'. נ"ב נ"א בקצת ס"י בד"א בזמן שאמר לה עשי לי משלי אבל אמר לה עשי לי משליכי חושש וכו': **ד)** מצאו להם אותם. נ"ב נ"א בס"י מצאו להם לאותם היושבים בהר וכו': **ה)** מאלו אלא: **ו)** רשותו ואפילו בטלה להם: **ז)** נקיט ואייתי להנך שמעתא: **ח)** חייב להפריש משום דמאי:

עין משפט נר מצוה

כב א מיי' פ"ב מהלכות מאכלות אסורות הטומאה הלכה י טוש"ע י"ד סי' ב סעיף ח וברכ אלפס בגיטין פ"א דף קמו):

כג ב טוש"ע א"ח סי' שפה סעיף ב וברכ אלפס שם):

כד ג מיי' פ"ב מהלכות עירובין הלכה טז סמג עשין מד"ס טוש"ע א"ח סי' שפה סעיף ג:

כה ד מיי' שם סמג שם טוש"ע א"ח סי' שפ סעיף ה:

כו ה מיי' שם הל' י וסמג שם טוש"ע א"ח סימן שפב סעיף ה וברכ אלפס שם):

כז ו מיי' שם הלכה טז [בדמב"ם שם ליתא] סמג שם טוש"ע שם סי' שפ סעיף ה:

כח ז מיי' פ"ג מהלכות מעשר הלכה יח:

כט ח ט מיי' שם פי"א הלכה יב [טוש"ע יו"ד סימן קיט סעיף ג]:

ל י מיי' שם פי"ג הלכה יח [ופט"ז מהלכות מאכלות אסורות הל"ב]:

ב [מיי' פ"ח מהלכות מאכלות אסורות הלכה יז]:

לא ל מיי' פי"ח מהלכות מעשר הלכה יב וע"ש טוש"ע י"ד סי' קיט ס"ג:

תורה אור השלם

1. וְשַׁמְתָּ שִׂכִּין בְּלֹעֶךָ אִם בַּעַל נֶפֶשׁ אָתָּה:
משלי כג ב

2. כִּי תֵשֵׁב לְלֶחֹם אֶת מוֹשֵׁל בִּין תָּבִין אֵת אֲשֶׁר לְפָנֶיךָ:
משלי כג א

גליון הש"ם

גמ' כי הא דרשב"א וכו'. וכ"כ במל"ר פרשת תצא בשיטי לשון קצת: **שם לא** משום שביעית. עיין כתובות דף כד ע"א תוס' ד"ה שלי תדש ובנכורות דף ל ע"א תוס' ד"ה מתני':

לעזי רש"י

פוישו"ן. שפע. רוב.

רבינו גרשום

אלא לאו ש"מ קיבלה מיניה ר' זירא מר' יעקב בר אידי דאפילו בשישראל עע"ג אסור: דמות יונה מצאו בראש הר גריזים. כלומר בארץ ישראל שהיו עובדין אותה לשום ע"ז. ולמה אמר בראש הר גריזים לפי שבחוצה לארץ לאו חשובה ע"ז אלא מנהג אבותיהם בידיהם ואלו מצאו בא"י ועובדין אותה: ור' מאיר לטעמיה דחייש למיעוט. כלומר והיכא ר' מאיר חייש למיעוט לענין חינוק שנמצא בצד העיסה ובצק בידו רבי מאיר מטהר העיסה ורבנן מטמאין ואמרינן מ"ט דרבי מאיר רוב תינוקות מטפחין ומיעוט אין מטפחין סמוך מיעוטא לחזקה דעיסה זו בחזקת טהרה עומדת ואיתרע לה רובה הכא נמי לענין כותים חיישינן למיעוט וגזר רובה אטו מיעוטא: ואם לאו תבין את אשר לפניך. כלומר ראה מורה שלפניך ואל תלבין פניו ואם לאו דלא תזוז